

Matvælastofnun
Austurvegi 64
800 Selfossi

sent með tölvupósti á mast@mast.is

Berist til:
Jónínu Guðmundsdóttur

23. apríl 2024

EFNI: Umsögn vegna sjókvíaeldis Fiskeldis Austfjarða á Seyðisfirði

Matvælastofnun (hér eftir „**MAST**“) sendi Farice ehf., kt. 511203-2950 (hér eftir „**Farice**“), tölvupóst þann 26. mars sl. með beiðni til Farice um umsögn vegna fyrirhugaðs sjókvíaeldis Fiskeldis Austfjarða hf kt. 520412-0930 (hér eftir „**Fiskeldi Austfjarða**“) í Seyðisfirði. MAST upplýsti Farice um að stofnunin hefði til meðferðar umsókn um rekstrarleyfi vegna sjókvíaeldisins.

1. SAMANTEKT

- 1.1 Með umsögn þessari vill Farice koma á framfæri við MAST athugasemdum vegna umsóknar Fiskeldis Austfjarða um rekstrarleyfi á sjókvíum í Seyðisfirði. Um nýja og hratt vaxandi atvinnugrein er að ræða og því ber að gæta ítrustu varúðarsjónarmiða við útgáfu rekstrarleyfisins. Sérstaklega þarf að hafa í huga að laga- og regluverk er enn ekki búið að aðlagast þessari nýju starfsemi. Þess vegna telur Farice einsýnt að, ef gefa á út rekstrarleyfi fyrir sjókvíaeldið, helgunarsvæði FARICE-1 verðir virt í orði sem á borði. Til þess að svo sé þarf að breyta fjarskiptalögum ásamt því að skýra verklag og vinnu við sjókvíar nærri fjarskiptasæstrengjum. T.d. er óljóst hvernig eftirliti verði háttað varðandi staðsetningu akkera sjókvía og hvernig aðkoma þjónustuskipa og pramma verður nærri sjókvíunum.
- 1.2 Þannig ætti ekki að afgreiða umsóknir um rekstrarleyfi sjóeldis í sjókvíum nærri fjarskiptasæstrengjum fyrr en breytingar á fjarskiptalögum hafa tekið gildi og skýrt verði hvernig eftirlit með sjókvíaeldi verði háttað.
- 1.3 Sjónarmiðum Farice hefur verið komið ítarlega á framfæri við Skipulagsstofnun og háskóla-, iðnaðar- og nýsköpunarráðuneytið („**HVIN**“) allt frá árinu 2020. Þar á meðal tillögu að breytingu á fjarskiptalögum. Meðfylgjandi umsögn þessari eru bréf Farice til Skipulagsstofnunar frá 2020 og bréf Farice til HVIN frá 2023.

- 1.4 Að mati Farice eru miklir almannahagsmunir í húfi enda er íslenskt samfélag gríðarlega háð öryggi í fjarskiptum við útlönd sem nær öll fara um þrjá fjarskiptasæstrengi Farice. Færeyskt samfélag er enn háðara virkni FARICE-1 strengsins þar sem tvær af þremur fjarskiptaleiðum Færeyja við útlönd fara um strenginn. Það er því varhugavert að tefla því öryggi í tvísýnu með því að staðsetja sjókví of nálægt sæstrengnum og eiga á hættu að valda tjóni á honum.

2. ALMENNT UM FARICE OG SÆSTRENGI SEM FÉLAGIÐ REKUR

- 2.1 Farice er einkahlutafélag sem er að fullu í eigu íslenska ríkisins. Félagið hefur það meginhlutverk að sjá um rekstur og viðhald á þremur sæstrengjum sem liggja til Íslands og sjá landinu fyrir nær öllum fjarskiptatengingum við umheiminn. Sæstrengirnir heita ÍRIS, DANICE og FARICE-1. ÍRIS sæstrengurinn liggur milli Þorlákshafnar og Galway á Írlandi og var tekinn í notkun í mars 2023. DANICE sæstrengurinn liggur á milli Landeyjasands og Danmerkur. Hann var tekinn í notkun haustið 2009. FARICE-1 sæstrengurinn liggur á milli Íslands og Skotlands og kemur upp á land innst í Seyðisfirði, á Vestdalseyri við Háubakka, þaðan sem hann tengist landkerfi Farice. Hann var tekinn í notkun í febrúar 2004.
- 2.2 Öryggi í fjarskiptum til og frá Íslandi er háð því að sæstrengirnir virki eins og skyldi og að hratt og örugglega sé brugðist við öllum bilunum sem upp kunna að koma. Frá því að sæstrengir Farice voru teknir til notkunar hefur aldrei komið upp bilun í sjó sem þykir einstaklega góður árangur. Bilanir á landi eru mun algengari en yfirleitt gengur vel að lagfæra þær, enda er töluvert einfaldara og kostnaðarminna að gera við strengi á landi heldur en í sjó. Farice leitar ýmissa leiða til þess að tryggja öryggi strengjanna og nefna má sem dæmi að Landhelgisgæslan hefur stöðugt eftirlit með sæstrengjunum í gegnum AIS kerfið, auk þess sem Farice hefur átt gott samstarf við sjávarútvegsmenn og skipstjóra sem hafa tekið tillit til sæstrengjanna við veiðar.
- 2.3 FARICE-1 strengurinn hefur reynst vel frá því hann var tekinn í notkun fyrir 20 árum síðan. Á árinu 2023 fór Farice í ítarlega skoðun á virkni og nýtingu strengsins. Byggt á niðurstöðu þeirrar skoðunar er fyrirséð að FARICE-1 sæstrengurinn verði í notkun næstu 10 árin hið minnsta. Þannig er ljóst að FARICE-1 strengurinn verður mikilvæg burðarás í fjarskiptaöryggi Íslands a.m.k. næstu 10 árin. Einnig er strengurinn gríðarlega mikilvægur fyrir fjarskiptaöryggi Færeyja en hann sinnir tveimur af þremur af fjarskiptaleiðum til og frá Færeyjum. Annars vegar frá Færeyjum til Íslands og hins vegar frá Færeyjum beint til Skotlands. Komi upp slit á FARICE-1 strengnum við Ísland mun fjarskiptaumferð fyrir Færeyjar vera háð einni tengingu um sæstreng sem liggur milli Færeyja og Hjaltlandseyja, SHEFA. Það orsakast af því að við viðgerð á strengnum mun þurfa að taka allt rafmagn af honum. Magnarar í strengnum milli Færeyja og Skotlands munu við það hætta að virka og þar með mun fjarskiptasamband um hann fara alfarið niður þann tíma sem viðgerð tekur.

3. VERND SÆSTRENGJA

- 3.1 Fjarskiptasæstrengir eru verndaðir sérstaklega með lögum, nánar tiltekið í 86. gr. fjarskiptalaga frá árinu 2022. Þar segir í 4. mgr.: „Þar sem fjarskiptastrengir liggja í sjó skulu sjófarendur sýna aðgæslu og gæta varúðar. Bannað er að veiða með veiðarfærum sem fest eru í botni eða eru dregin eftir honum, svo sem netum, botnvörpum og þess háttar, á svæðum þar sem fjarskiptastrengir liggja. Svæði þetta skal vera mílufjórðungsbelti hvorum megin við fjarskiptastrenginn. Þá er skipum einnig bannað að leggjast við akkeri innan sömu fjarlægða frá fjarskiptastrengjum. Ráðherra er heimilt að veita undanþágu frá banni við veiðum samkvæmt þessari málsgrein, í sérstökum tilvikum, ef um er að ræða veiðarfæri sem ekki eru talin líkleg til að raska öryggi fjarskiptastrengja á viðkomandi svæði að teknu tilliti til aðstæðna. Ráðherra er heimilt að kveða nánar á um skilyrði fyrir undanþágum samkvæmt þessari málsgrein í reglugerð. 1) Ef tjón verður á fjarskiptastreng í sjó, sem valdið er af ásetningi eða stórkostlegu gáleysi, skal sá sem tjóni hefur valdið bæta beint og óbeint fjártjón sem af því hlýst nema hann sýni fram á að hann hafi gert allar nauðsynlegar varúðarráðstafanir til þess að komast hjá tjóni.“
- 3.2 Ofangreind vernd nær því til verndar fyrir veiðafærum sem snerta botn og lagningu akkera. Verndin nær ekki til sjókvía þrátt fyrir að sjókvíar séu festar við botn með akkerum á sama hátt og akkeri skipa. Að mati Farice er um að ræða skýrt dæmi um lagaramma sem ekki hefur verður uppfærður í takti við hraða þróun og uppbyggingu á sjókvíaeldi né í takti við öra þróun í upplýsingatækni og fjarskiptum. Farice sendi inn erindi til HVIN í mars 2023 þar sem á þetta er bent og lögð er til breytingartillaga þar sem akkeri sjókvía eru innifalin í verndarákvæði fjarskiptalaga. Samkvæmt upplýsingum Farice er erindið enn í skoðun í ráðuneytinu. Samtök iðnaðarins eru upplýst um málið, taka undir afstöðu Farice og hafa einnig átt í samskiptum við ráðuneytið vegna þessa.
- 3.3 FARICE-1 sæstrengurinn liggur ekki nema u.þ.b. 10-15 cm ofan í hafsbotni á umræddu svæði Seyðisfjarðar, þar sem fyrirhugað sjókvíaeldi á vegum Fiskeldis Austfjarða yrði staðsett, og því getur rót á hafsbotninum í nálægð við sæstrenginn valdið tjóni á honum. Ekki kemur fram hvernig festingar verða notaðar fyrir kvíarnar, en vanalega er botnfestan sem er notuð í sambærilegum framkvæmdum stórt plógakkeri. Slík akkeri geta færst til í slæmum veðrum og haft alveg jafn skaðleg áhrif á sæstrenginn og veiðarfæri og akkeri skipa sem talin eru upp í 5. mgr. 71. gr. laga um fjarskipti.
- 3.4 Ljóst er að vinna og skipaumferð við sjókvíar verður töluverð svo sem með fæðispramma og við seiðasleppingu og slátrun. Erfitt er að sjá hvernig slík vinna geti farið fram án þess að akkerum verði varpað á sjávarbotn til að festa skip og pramma.

4. NIÐURSTAÐA

- 4.1 Að mati Farice er afar óheppilegt að umsókn um sjókvíaeldi nærri legu fjarskiptasæstrengja eigi sér stað á meðan málið er í vinnslu. Sjónarmiðum Farice var komið skýrt á framfæri við Skipulagsstofnun við vinnslu skipulags hafs og stranda fyrir Austfirði á árinu 2020. Að mati Farice þarf að gæta ítrustu varúðar varðandi öryggi fjarskiptasæstrengja. Þannig ætti ekki að afgreiða umsóknir um rekstrarleyfi sjóeldis í sjókvíum fyrr en breytingar á fjarskiptalögum, skv. tillögum þar um, hafa tekið gildi.

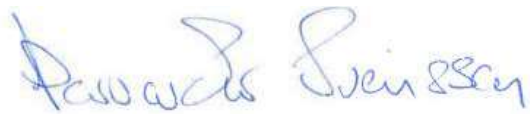
- 4.2 Einnig þarf að horfa til þess að um nýja atvinnustarfsemi er að ræða sem er eðlisólík fiskveiðum varðandi starfsemi sem snertir sjávarbotn. Því þurfa rík varúðarsjónarmið að gilda við afgreiðslu umsókna um rekstrarleyfi sjókvía enda engin reynsla komin á slíkan rekstur nærri fjarskiptasæstrengjum.
- 4.3 Að mati Farice þurfa því a.m.k. eftirfarandi kvaðir og eftirlitsaðgerðir að vera á sjókvíaeldi nærri fjarskiptasæstrengjum:
- 4.3.1 Akkeri sjókvía verða ekki innan fjórðungssjómílu frá fjarskiptasæstrengjum. Þannig þarf að horfa til staðsetningu akkeranna sem festa sjókvína við sjávarbotninn.
- 4.3.2 Eftirlit þarf að vera með staðsetningu akkeranna og þau reki ekki inn á helgundarsvæði fjarskiptasæstrengjanna. Viðurlög þurfa að liggja við brotum á helgunarsvæðinu.
- 4.3.3 Tryggja þarf að sjókvíarnar verði ekki alveg við helgunarsvæði fjarskiptasæstrengja þannig að nauðsynleg vinna umhverfis sjókvíarnar geti farið fram án þess að akkerum sé varpað inn á helgunarsvæði fjarskiptasæstrengjanna.

Með umsagnarbeiðni MAST fylgdu engar frekari upplýsingar um högun akkera sjókvía, fyrirkomulag eftirlits með þeim eða skýringar á hvernig umferð þjónustuskipa og -pramma verði háttað.

Að mati Farice er því ekki hægt að afgreiða umsóknir um rekstrarleyfi sjóeldis að svo stöddu.

Virðingarfyllst,

f.h. Farice ehf.,

Þorvarður Sveinsson
Framkvæmdastjóri